

KỸ THUẬT NUÔI BỒ CÂU PHÁP NHỐT CHUỒNG MANG LẠI HIỆU QUẢ KINH TẾ CAO

PHAN THỊ CHUYẾN

Trung tâm Tin học và Thông tin KH&CN

Nuôi Bồ câu Pháp bằng phương pháp nhốt chuồng, là một hướng đi mới nhằm tăng thêm giống vật nuôi, giải quyết công ăn việc làm, tăng thêm thu nhập cho các hộ gia đình; Nhiều mô hình nuôi Bồ câu Pháp thành công tại nhiều tỉnh, thành như: Đồng Nai, TP. Hồ Chí Minh, Quảng Nam, Hà Tĩnh, Nam Định... Để góp phần đưa thêm vật nuôi mới có năng suất, chất lượng và hiệu quả kinh tế cao vào sản xuất trên địa bàn Quảng Bình, vừa qua, Sở Khoa học và Công nghệ Quảng Bình đã hỗ trợ hộ gia đình ông Đinh Đăng Tuấn ở Hương Thủy, Lệ Thủy thực hiện mô hình.

Để chăn nuôi chim bồ câu cho hiệu quả cao, khâu chọn giống đóng vai trò quan trọng. Chim bồ câu được chọn làm giống phải đảm bảo các yêu cầu: Khỏe mạnh, lông mượt, không có bệnh tật, dị tật, lanh lợi, ăn khỏe.

Do bồ câu là loài đơn phối, khi nuôi chim nên mua loại chim từ 4-5 tháng tuổi. Có thể phân biệt trống mái dựa trên ngoại hình: Con trống to hơn, đầu thô, có phần xạ gù mái (lúc thành thục), khoảng cách giữa 2 xương chậu hẹp, con mái thường có khối lượng nhỏ hơn, đầu nhỏ và thanh, khoảng cách giữa 2 xương chậu rộng. Tuy nhiên lúc bé rất khó khăn phân biệt, ngay cả khi trưởng thành độ chính xác cũng khó đạt 100% nên khi mua cần tham khảo ý kiến của những người có kinh nghiệm, để phân biệt được con trống, con mái.

Một cặp bồ câu sinh sản có thể dùng sản xuất trong 5 năm, nhưng sau 3 năm để khả năng sinh sản có chiều hướng giảm do vậy cần phải thay chim bố mẹ mới.

Chuồng nuôi và thiết bị nuôi chim: Thông thường chim bồ câu được nuôi thả tự do, chim tự kiếm mồi, tự xây tổ. Sự can thiệp của con người là

rất ít. Ngày nay, trung tâm nghiên cứu gia cầm Thụy Phương khuyến cáo một phương pháp nuôi mới đã cho kết quả khả quan: Phương pháp nuôi nhốt theo phương pháp bán công nghiệp.

Chuồng nuôi: Chuồng nuôi chim phải có ánh nắng mặt trời, khô ráo, thoáng mát, sạch sẽ, yên tĩnh, tránh được gió lùa, mưa, ồn ào quá mức, tránh phiền nhiễu của mèo, chuột, có độ cao vừa phải... Chuồng nuôi được chia làm 2 loại: Chuồng cá thể và quần thể.

Chuồng nuôi quần thể: (Nuôi chim hậu bị sinh sản từ 2- 6 tháng tuổi)

Kích thước của chuồng: Chiều dài 10m, chiều rộng 6m, chiều cao 3,5m (cả mái)

Máng ăn, máng uống, ổ đẻ, máng đựng thức ăn bổ sung được thiết kế riêng cho kiểu chuồng này.

Chuồng nuôi cá thể: (Dùng nuôi chim sinh sản từ 6 tháng tuổi trở đi)

Mỗi cặp chim sinh sản cần 1 ô chuồng riêng, tùy theo điều kiện cụ thể làm bằng tre, gỗ hay lưới sắt... Trong chăn nuôi công nghiệp dùng lồng 2 tầng bằng lưới sắt cũng có thể đóng bằng gỗ, tre...

Ô chuồng là một đơn vị sản xuất, trên đó được đặt các ổ đẻ, máng ăn, máng uống, máng đựng thức ăn bổ sung và 1 đôi trống mái sinh sản. Kích thước của một ô chuồng 50cmx50cmx50cm.

Chuồng nuôi dưỡng chim thịt. (Nuôi vỗ béo chim thương phẩm từ 21 - 30 ngày tuổi). Tương tự như chuồng nuôi cá thể nhưng mật độ dày hơn 40 - 50 con/m², không có ổ đẻ, không có máng ăn (chúng ta phải nhồi trực tiếp cho chim ăn và mẹ dút thức ăn trực tiếp) ánh sáng tối thiểu.

Ổ đẻ: Ổ dùng để chim đẻ, ấp trứng và nuôi

con, do đang trong giai đoạn nuôi con, chim bồ câu đã đẻ lại, nên mỗi đôi chim cần 2 ổ đẻ: Một ổ đẻ ấp trứng đặt ở trên và một ổ đẻ nuôi con đặt dưới, ổ có thể làm bằng gỗ, chất dẻo nhưng yêu cầu phải khô ráo, sạch sẽ, tiện cho việc vệ sinh thay rửa thường xuyên. Kích thước của ổ: 20cm x 20cm, chiều cao 7- 8cm.

Máng ăn: Đây là những máng cung cấp thức ăn cho chim hàng ngày, những máng ăn nên đặt ở những vị trí tránh chim ỉa vào, tránh các nguồn gây ẩm ướt và đặc biệt hạn chế thức ăn không rơi vãi (do chim bồ câu có đặc tính chọn thức ăn cao). Tùy theo điều kiện có thể dùng máng ăn bằng tre, ống nhựa hoặc bằng tôn. Kích thước máng ăn cho một đôi chim bố mẹ: Chiều dài 15cm, chiều rộng 5cm, chiều sâu 5cm - 10cm.

Máng uống: Máng uống phải đảm bảo tiện lợi và vệ sinh. Có thể dùng đồ hộp (lon nước giải khát, cốc nhựa... với kích thước dùng cho một đôi chim bố mẹ: Đường kính 5 - 8cm, chiều cao 8 - 10cm.

Máng đựng thức ăn bổ sung: Do chim bồ câu được nuôi nhốt theo phương pháp công nghiệp nên chúng rất cần chất khoáng, sỏi, muối ăn. Kích thước của máng đựng thức ăn bổ sung như máng uống, nên dùng đồ gỗ hoặc chất dẻo, không nên làm bằng kim loại.

Mật độ nuôi chim: Nếu nuôi nhốt theo kiểu ô chuồng thì mỗi ô chuồng là một đôi chim sinh sản. Nếu nuôi thả trong chuồng thì mật độ là 6 - 8 con/m² chuồng. Khi được 28 ngày tuổi chim non tách mẹ (giai đoạn sau này được gọi là chim dò). Nuôi chim dò với mật độ gấp đôi nuôi chim sinh sản (10 - 14con/m²).

Chế độ chiếu sáng: Chim bồ câu rất nhạy cảm với ánh sáng, sự đẻ trứng chỉ phụ thuộc vào một phần ánh sáng như sự ấp trứng lại phụ thuộc chặt chẽ vào yếu tố ánh sáng. Bản năng ấp trứng của bồ câu phụ thuộc vào thời gian chiếu sáng ban ngày tối thiểu là 13 giờ. Do đó chuồng trại thiết kế thoáng đảm bảo cung cấp đủ ánh sáng cho chim. Nếu mùa đông ánh sáng yếu có thể lắp bóng đèn 40W chiếu sáng thêm vào ban đêm.

Dinh dưỡng và thức ăn nuôi chim: Nhu cầu dinh dưỡng của chim bồ câu tùy theo giai đoạn phát triển của chim. Sau đây là nhu cầu cần thiết cho chim sinh sản: Năng lượng (kcal/ME): 2900 - 3000; Protein thô (%): 13,4 - 14,4%; Ca(%): 2- 3%; P (%): 0,6 - 0,8%; NaCl (%): 0,3 - 0,35%; Methionin (%): 0,3; Lizin (%): 0,3 - 0,7.

Chim bồ câu nhốt rất cần chất khoáng, do đó cần thường xuyên bổ sung vào các máng ăn riêng cho chim ăn tự do.

Các loại thức ăn thường sử dụng nuôi chim: Thức ăn hỗn hợp gà chiếm 60%. Thức ăn Ngô, lúa chiếm 30%, có trộn thêm thức ăn đậm đặc. Rau các loại chiếm 10%. Ngoài ra còn nghiền vỏ ngao cho ăn để giúp chim trong quá trình tiêu hóa của dạ dày. Hoặc dùng các hạt sỏi giúp chim trong quá trình tiêu hóa của dạ dày (mề). Kích thước của các hạt dài 0,5 - 0,8mm, đường kính 0,3 - 0,4mm. Vì vậy nên đưa sỏi vào máng dành riêng đựng thức ăn bổ sung cho chim ăn (trộn cùng với muối ăn và khoáng Premix).

Cách phối trộn thức ăn: Bổ sung liên tục trong máng cho chim ăn tự do. Tuy nhiên hỗn hợp được trộn nên dùng với một lượng vừa phải, không nên để thức ăn bổ sung quá nhiều trong một thời gian dài gây biến chất các thành phần có trong hỗn hợp. Khi phối trộn thức ăn, càng nhiều thành phần càng tốt, đảm bảo đủ chất lượng và bổ sung hỗ trợ cho nhau đạt hiệu quả cao nhất. Tuy nhiên nguyên liệu khác nhau cách phối hợp cũng khác nhau, thông thường lượng hạt đậu đỗ từ 25 - 30%; ngô và thóc gạo 74 - 75%.

Cách cho ăn: Thời gian: 2 lần trong ngày, buổi sáng lúc 7-8 giờ, buổi chiều lúc 16 - 17 giờ, nên cho ăn vào một thời gian cố định trong ngày. Định lượng: Tùy theo từng loại chim mà chúng ta cho ăn với số lượng ăn khác nhau, thông thường lượng thức ăn = 1/10 trọng lượng cơ thể. Chim dò (2 - 5 tháng tuổi): 40 - 50g thức ăn/con/ngày. Chim sinh sản (6 tháng tuổi trở đi) khi nuôi con 125 - 130g thức ăn/đôi/ngày. Không nuôi con 90 - 100g thức ăn/đôi/ngày. Lượng thức ăn/đôi sinh sản/năm 45- 50kg.

Nước uống: Nhu cầu nước uống của chim

bồ câu không lớn, nhưng cần có đủ nước để chim uống tự do. Nước sạch sẽ, không màu, không mùi và phải thay hàng ngày. Có thể bổ sung vào trong nước Vitamin và kháng sinh để phòng bệnh khi cần thiết, trung bình mỗi chim bồ câu cần 50 - 90ml/ngày.

Chăm sóc và nuôi dưỡng chim bồ câu: Chim sinh sản (6 tháng tuổi trở đi).

Sau khi được nuôi tập trung ở giai đoạn chim dò đến 5 tháng tuổi và đã ghép đôi tự nhiên, mỗi đôi đó được chuyển sang 1 ô chuồng riêng đã được chuẩn bị sẵn sàng về máng ăn, máng uống, ổ đẻ, máng đựng thức ăn bổ sung như đã hướng dẫn ở trên. Giai đoạn này có chế độ chăm sóc, nuôi dưỡng riêng.

Thời kỳ đẻ và ấp trứng: Khi ghép đôi xong, quen với chuồng và ổ, chim sẽ đẻ, trước khi chim đẻ, chuẩn bị ổ (chỉ dùng 1 ổ). Dùng rơm khô, sạch sẽ và dài để lót ổ, ở những lứa đầu tiên chim thường có hiện tượng làm vãi rơm gây vỡ trứng, do đó nên bện 1 vòng rơm lót vừa khít đường kính của ổ.

Nơi ấp trứng phải yên tĩnh, đặc biệt với chim ấp lần đầu nên giảm bớt tầm nhìn, âm thanh, ánh sáng để chim chuyên tâm ấp trứng.

Theo dõi ngày chim đẻ bằng sổ sách ghi chép cụ thể hoặc nếu máng ăn được làm bằng tôn thì dùng bút dạ ghi trực tiếp lên máng. Nhờ vậy chúng ta có thể ghép ấp những quả trứng có cùng ngày đẻ hoặc chênh lệch nhau 2 - 3 ngày (số lượng trứng ghép tối đa 3 quả ổ). Khi chim ấp nên định kỳ kiểm tra xem trứng có thụ tinh không (soi trứng khi ấp được 7 ngày) trứng không được thụ tinh thì loại ngay. Có thể dựa vào kinh nghiệm để nhận biết được trứng có phôi hay không thông qua màu sắc của vỏ trứng.

Khi chim ấp được 18 - 20 ngày sẽ nở, nếu quả trứng nào mổ vỏ lâu mà chim không đập vỏ trứng chui ra thì người nuôi cần trợ giúp bằng cách bóc vỏ trứng để chim non không chết ngạt trong trứng.

Những đôi chỉ nở 1 con thì chúng ta cũng có thể ghép nuôi con vào những ổ 1 con khác với ngày nở chênh lệch nhau 2 - 3 ngày (có cùng ngày nở là tốt nhất) số lượng con ghép tối đa 3 con/ổ.

Thời kỳ nuôi con: Trong thời kỳ nuôi con (từ khi nở đến 28 ngày tuổi), cần thay lót ổ thường xuyên (2 - 3 ngày/lần) để tránh sự tích tụ phân trong ổ vì đó là nơi lý tưởng cho kỳ sinh trùng, vi khuẩn và vi rút. Khi chim non được 7 - 10 ngày mới tiến hành cho ổ đẻ thứ hai vào. Sau khi tách mẹ, ổ đẻ tương ứng được bỏ ra rửa sạch, phơi khô để bố trí lứa đẻ tiếp theo.

Chim dò (2 - 5 tháng tuổi) nuôi hậu bị sinh sản. Sau khi được 28 - 30 ngày tuổi chúng ta tiến hành tách chim non khỏi mẹ. Chim dò được nuôi thả ở chuồng quần thể với lứa tuổi tương đương nhau. Sau khi rời ổ, chim non chuyển sang một giai đoạn mới phải tự đi lại, tự ăn. Giai đoạn này chim còn yếu, khả năng đề kháng và khả năng tiêu hóa kém dễ sinh bệnh. Do đó cần chú ý công tác chăm sóc nuôi dưỡng. Giai đoạn này nên bổ sung vitamin A, B, D và các chất kháng sinh vào nước uống để chống mềm xương, trợ giúp tiêu hóa và chống các bệnh khác. Trong giai đoạn đầu có một số con chưa quen thuộc cuộc sống tự lập không biết ăn, uống do đó người nuôi phải kiên nhẫn tập cho chim non.

Nuôi vỗ béo chim lấy thịt: Tiến hành tách mẹ lúc 20 - 21 ngày tuổi (khối lượng cơ thể đạt 350 - 400g/con) dùng nhồi vỗ béo. Dùng lồng như chuồng cá thể trình bày ở trên cần đảm bảo sạch sẽ, thoáng mát, tuyệt đối yên tĩnh, chỉ có ánh sáng khi cho chim ăn, uống. Mật độ 45 - 50 con/m² lồng, không để không gian cho chim hoạt động nhiều, đảm bảo ngoài giờ ăn, uống thì thời gian ngủ là chính. Thời gian dùng để nhồi: Ngô: 80%, đậu xanh: 20%. Cách nhồi thức ăn được nghiền nhỏ, viên thành viên nhỏ ngâm cho mềm rồi sấy khô đảm bảo tỷ lệ thức ăn/nước 1:1. Định lượng 50-80g/con. Thời gian 2-3 lần/ngày. Phương pháp dùng tay nhét thức ăn vào miệng chim bồ câu, nó hấp thu được thức ăn trọng lượng chim bồ câu tăng nhanh xuất chuồng được.

Theo các quy trình nuôi trên đã mang lại hiệu quả kinh tế cho các hộ nuôi, làm tăng thêm thu nhập, nâng cao đời sống cho người dân góp phần vào việc xóa đói giảm nghèo tạo công ăn, việc làm cho bà con ở vùng nông thôn ■